

пошук шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства та його структурних підрозділів. Внутрішній аудит повинен виконувати роль діагностичного засобу в управлінні господарською діяльністю підприємства. Об'єкти внутрішнього аудиту залежать від специфіки діяльності того чи іншого підприємства. Функції внутрішнього аудиту мають визначатися керівником залежно від змісту й специфіки діяльності підприємства, системи управління підприємством.

Моніторинг заходів контролю – це процес, призначений оцінити ефективність діяльності з внутрішнього контролю в часі. Він охоплює вчасну оцінку структури і функціонування заходів контролю та вживання необхідних виправних заходів, модифікованих відповідно до змін в умовах.

Обидві компоненти системи внутрішнього контролю є значно ефективнішими за його класичні форми – ревізію та інвентаризацію.

Література

1. Піча В.М. *Господарський контроль як спосіб виявлення та попередження шахрайських дій* / В.М. Піча // *Вісник ЖДТУ*. – 2010. – №2 (56). – С. 32-37. 2. *Роль аудиту у запобіганні фінансовим шахрайствам* // *Економіст*. – Серпень 2010. - № 8. – С. 13-15. 3. Андрієнко В.О. *Теоретичні аспекти забезпечення механізму економічної безпеки підприємства*. – К.: Знання, 2011. – 255 с.

Яремчук Н.Ф.,
аспірантка,

Вінницький національний аграрний університет.

Науковий керівник – Гуцаленко Л.В.,

д.е.н., професор кафедри аудиту та державного контролю

СУТНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Сучасні умови господарювання сільськогосподарських підприємств зумовлюють зміни у системі управління їх діяльністю, в тому числі і контролю.

Як зазначає Чуєнков А.Є. «Адаптація управління підприємством до ринкових умов вимагає вдосконалення контролю діяльності підприємств. У зв'язку з цим дедалі важливого значення набуває внутрішньогосподарський контроль...» [8, с. 69].

Про актуальність здійснення внутрішньогосподарського контролю зазначають усі науковці, які вивчають питання обліку, контролю та аналізу: Бондар М.І., Бутинець Ф.Ф., Гуцаленко Л.В., Дікань Л.В., Калюга Є.В., Кірейцев Г.Г., Пантелєєв В.П., Петрик О.А., Сопко В.В. та інші.

Внутрішньогосподарський контроль в системі управління науковці ідентифікують: як сукупність стандартів, норм, процедур та механізмів, застосування яких спрямоване на вирішення конкретних статистичних та динамічних завдань [1, с. 82].

Так Бутинець Ф.Ф. зазначає, що внутрішньогосподарський контроль – це система заходів відповідності діяльності підприємства поставленим завданням, надання керівництву інформації про стан об'єктів, що перевіряються, а також рекомендації стосовно цих об'єктів, які сприятимуть прийняттю правильних управлінських рішень [3, с. 107]

На думку Дікань Л.В. та Шульги Н.М., внутрішньогосподарський контроль – це процес, який забезпечує якісну розробку та ефективне досягнення цілей, накреслених організацією, шляхом реалізації прийнятих управлінських рішень [2, с. 7].

Сморжанюк Т.П., Шрам Т.В. та Труш В.Є. характеризують внутрішньогосподарський контроль як систематичне спостереження і перевірку процесу виробництва з метою встановлення його відхилень від заданих параметрів [6, с. 31].

Сертифікований аудитор Садовніков А.А. зауважує, що внутрішньогосподарський контроль націлений на виконання оперативного (поточного) контролю за зберіганням власності, попередження втрат і нестач в господарській діяльності [6, с. 10].

Остапчук Т.П. внутрішньогосподарський контроль трактує як сукупність методів та процедур, які використовують суб'єкти контролю для упорядкування і ефективного здійснення господарської діяльності підприємства шляхом своєчасного виявлення недоліків та помилок в господарюванні та забезпечення усунення причин їх виникнення [4, с. 24].

Отже, внутрішньогосподарський контроль притаманний окремому підприємству та здійснюється контролюючими органами та посадовими особами самого підприємства, відповідно до покладених на них службових обов'язків. Такими органами у підприємствах крім керівника (власника) можуть бути спостережна рада, ревізійна комісія, відділ внутрішнього аудиту (аудитор), бухгалтерія, планово-економічний відділ, інвентаризаційна комісія, а також штатні контролери-ревізори, внутрішні аудитори, керівники і співробітники відділів управління підприємств, та посадові особи інших підрозділів відповідно до покладених на них службових обов'язків.

Відповідно до чинного законодавства, підприємство самостійно розробляє систему і форми внутрішньогосподарського контролю.

Система внутрішнього контролю підприємства включає в себе: бухгалтерський контроль; адміністративний контроль; внутрішній аудит; громадський контроль [2, с. 8].

Бухгалтерський контроль – це контроль, який здійснюється працівниками бухгалтерії підприємства та Головним бухгалтером з метою виявлення відхилень фактичних показників від запланованих (даних обліку) та попередження недоліків і усунення ризиків у діяльності підприємства. Адміністративний – контроль, який здійснюється керівником підприємства та керівниками функціонуючих підрозділів з метою виконання виробничих і фінансових планів, а також обов'язків посадовими особами. Внутрішній аудит ґрунтується на спостереженні та експертній оцінці системи управління (в тому числі і системи контролю підприємства) з метою обґрунтування та прийняття ефективних поточних та стратегічних управлінських рішень. Громадський контроль – це той, який здійснює функціонуюча на підприємстві профспілкова організація. Складовою даного контролю може також бути створена на підприємстві незалежна служба внутрішнього контролю (НСВК), яка б відповідала на вимоги управління так і власників [5, с. 111].

Дослідження думок учених [1; 2; 5; 7] свідчить, що найбільш розповсюдженими формами здійснення внутрішньогосподарського контролю є: внутрішня ревізія – це форма контролю фінансово-господарської діяльності підприємства, дотримання законодавства з фінансових питань, достовірності обліку та звітності, а також спосіб документального виявлення недостач, розтрат, привласнення і розкрадання грошових коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань; інвентаризація – полягає у виявленні фактичної наявності і стану об'єкта, що перевіряється, виявленні відхилень від нормативних, планових та інших характеристик. Під інвентаризацією розуміють перевірку наявності та стану об'єкту контролю, яка здійснюється шляхом спостереження, вимірювання, реєстрації та порівняння отриманих даних; внутрішній аудит – це перевірки, виконані в середині суб'єкта господарювання його працівниками (внутрішніми аудиторами) з метою надання необхідної інформації керівництву для прийняття управлінських рішень і здійснення внутрішнього поточного контролю; самоконтроль – полягає у тому, що кожен робітник здійснює систематичну оцінку (в тому числі і критичну) наслідків власної праці, праці колег, підлеглих, начальників та порівнює виконану роботу з приписаними вимогами, які передбачено посадовими обов'язками і завданнями.

Отже, внутрішньогосподарський контроль є важливим інструментом управління підприємства, оскільки забезпечує керівництво реально оціненою інформацією.

Література

1. Вуйців М.М. Методичні аспекти здійснення внутрішньогосподарського контролю з позиції процесного обліку / М.М. вуйків // економіка та держава. – 2012. – №1. – С. 82-84
2. Дікань Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: конспект лекцій для студ. спец. «Контроль і ревізія» спец. 8.050106 д.ф.н. / Л.В. Дікань, Н.М. Шульга. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – 60 с.
3. Контроль і ревізія [підручник] / Ф.Ф. Бутинець, В.П. Бондар, Н.Г. Виговська, Н.І. Петренко. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 560 с. (С. 107)
4. Остапчук Т.П. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальними інвестиціями / Т.П. Остапчук. – Вісник ЖДТУ. – 2004. – №1(27). – 127с.
5. Подолянчук О.А. Внутрішньогосподарський контроль у діяльності сільськогосподарських підприємств / О.А. Подолянчук // Економіка АПК. – 2010. – №10. – С. 109-112
6. Садовников А.А. Одной цепью / А.А. Садовников // Аудитор України. – 2011. – №11. – С. 10-14
7. Сморганюк Т.П. Внутрішній контроль в процесі управління виробництвом: навч. посіб / Сморганюк Т.П., Шрам Т.В., Труш В.Є. – К, 2009. – 284 с.
8. Чуєнков А.Є. Необхідність створення внутрішнього аудиту як суб'єкта внутрішньогосподарського контролю / А.Є. чуєнков // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №17. – С. 69-72